

05.07.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**05 Temmuz 2024
Cuma**

05.07.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

05 Temmuz 2024 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARI

— 7/6/2024 Tarihli ve 8639 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki "İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar"da Değişiklik Yapılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8724)

YÖNETMELİKLER

— Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
— Tarım ve Orman Bakanlığı Taşra Teşkilatı Personelinin Yer Değiştirme Yönetmeliği

TEBLİĞ

— 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu Gereğince Kamu Görevlileri Sendikaları ile Konfederasyonların Üye Sayılarına İlişkin 2024 Temmuz İstatistikleri Hakkında Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

— Anayasa Mahkemesinin 9/5/2024 Tarihli ve E: 2023/127, K: 2024/105 Sayılı Kararı

Türkiye'den 164 ülkeye 1,8 milyon tonluk un ihracatı

Dünya un ihracat şampiyonluğunu 9 yıldır bırakmayan ve bugün tam 164 ülkeye un ihraç eden Türkiye, yılın ilk yarısını başarıyla tamamladı. Türkiye'nin un ihracatı yılın ilk yarısında geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15 artarak 1 milyon 800 bin ton olarak gerçekleşti.

Tam 164 ülkeye un ihracatı gerçekleştiren ve ülkenin kasasına 1 milyar doların üzerinde gelir girmesini sağlayan Türkiye un sektörü, 9 yıldır dünyanın un ihracat şampiyonu olma özelliğini taşıyor. 2023 yılında gerçekleştirdiği 3 milyon 663 bin ton un ihracatıyla tüm zamanların dünya tarihindeki en çok un ihracatını gerçekleştirerek yeni bir rekora imza atan un sektörü, 2024'ün ilk yarısını da başarıyla tamamladı. Sektör, ilk 6 ayda ihracatını geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 15 artırarak 1 milyon 800 bin ton un ihracatı gerçekleştirdi. 680 milyon dolar gelir elde eden sektör, en çok ihracatını Irak, Cibuti ve Suriye'ye yaptı.

Konuyla ilgili açıklama yapan IAOM Avrasya Başkanı Dr. Eren Günhan Ulusoy, "2023 yılında 3 milyon 663 bin ton ihracatla rekoru tazeledik. 2023 ihracat anlamında güzel bir yıl olarak kayıtlara geçti. 2024'e de iyi bir giriş yaptık. İlk aylarda ihracattaki yükselişimiz yılın yarısına da yansıdı. Geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre ihracatımızı miktar bazında yüzde 15 artırdık. 1 milyon 800 bin ton un ihracatına karşılık 680 milyon dolar gelir elde ederek birçok sektörün ihracatta düşüş yaşadığı bir dönemde ihracatımızı artırarak yeniden dünya şampiyonluğumuz için önemli yol kat ettik. Yılı 4 milyon ton un ihracatına karşılık yaklaşık 1 milyar 500 milyon dolar

05.07.24

gelirle kapatmayı hedefliyoruz. İlk 6 ayda ihracat yaptığımız ülkelere baktığımız zaman Irak, Cibuti ve Suriye pazarları ön plana çıkıyor.” dedi.

İhracat pazarları göz önüne alındığında geçen yılın aynı dönemine göre Sudan'a ihracat yüzde 355, Cibuti'ye ihracat yüzde 323 ve Mısır'a ihracat yüzde 291 ve Endonezya'ya da ihracat yüzde 105 arttı. Türkiye'nin geçen yıl buğday üretiminde son 7 yılın rekorunu kırıp 22 milyon ton üretim elde ettiğini de belirten Ulusoy, bu sezon da 21 milyon ton buğday üretiminin elde edileceğini ifade etti.

6 ayda gıda fiyatları yüzde 25 arttı ama marketlere zam yağdı, fiyatlar uçtu

Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre gıda fiyatları 6 ayda yüzde 25.25 oranında arttı. Ancak 6 ayda markette limonun fiyatındaki artış yüzde 210'u, kuzu etinde yüzde 52'yi, dana etinde ise yüzde 40'ı aştı.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) haziran ayına ilişkin enflasyon verilerine göre gıda fiyatları bir yılda yüzde 68.08 arttı. Yine TÜİK'e göre gıda fiyatları 6 ayda ise yüzde 25.25 oranında yükseldi. Ancak 6 ayda marketlere zam yağdı. Türkiye Ziraat Odaları Birliği'nin (TZOB) verileri de gıda enflasyonunu yeniden gözler önüne serdi.

Limon ilk sırada

Sözcü Gazetesi'nde yer alan habere göre fiyatı en çok artan ürünler listesinde zirveye limon yerleşti. 27 Aralık 2023'te 15.22 lira olan limonun kilogram fiyatı, haziranda yüzde 213.9'luk artışla 47.79 liraya çıktı.

Fındık ikinci sırada

Fiyatı en fazla artan ikinci ürün ise hem hasadı yaklaşan hem de taban fiyat tartışmalarının sürdüğü fındık oldu. Fındık içinin kilogram fiyatı 6 ayda yüzde 77'lik artışla 339 liradan, 601 liraya yükseldi.

Antep fıstığı üçüncü sırada

Antep fıstığı da fiyatı en fazla artan ilk 10 ürün arasında üçüncü oldu. 27 Aralık 2023'te 527 lira olan bir kilogram Antep fıstığının fiyatı yüzde 70'lik artışla Haziran 2024'te 900 liraya çıktı. Kuru kayısının kilogram fiyatı da yüzde 58'lik artışla 307 liradan 487 liraya yükselirken, bir kilogram kuru incirin fiyatı da 6 ayda yaklaşık yüzde 47 artarak, 300 liradan 441 liraya ulaştı. Nohutta fiyat artışı ise 6 ayda yüzde 46'yı buldu. Ürünün kilogram fiyatı 66 liradan 97 liraya kadar yükseldi.

Ürün (Kg)	27 Aralık 2023	27 Haziran 2024	Değişim (%)
Limon	15.22	47.79	213.9
Fındık (iç)	339.15	601	77.2
Antep fıstığı	527.47	900	70.6
Kuru kayısı	307.34	487	58.4
Kuzu eti	445.76	678.72	52.2
Kuru incir	300.63	441.64	46.9
Nohut	66.39	97.13	46.3
Y. mercimek	54.13	78.50	45
Dana eti	405.73	569.77	40.4
Havuç	25.54	33.26	30.2

27 Aralık 2023'te 54 lira olan bir kilogram yeşil mercimeğin fiyatı yüzde 45'lik artışla Haziran 2024'te 78 lirayı aşarken, havuç da fiyatı en fazla artan ürünler listesinde yer aldı. Havucun kilogram fiyatı yüzde 30'luk artışla 25 liradan 33 liraya ulaştı.

Gıda enflasyonu emekliler için yüzde 93.9 oldu

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK-AR) TÜİK verilerine göre yaptığı hesaplamada haziranda gıda enflasyonu emekliler için yüzde 93.9, yoksul kesim için ise yüzde 121 olarak gerçekleşti.

Ette artış yüzde 52'yi buldu

Her ay fiyat artışının yaşandığı kırmızı et de zamlardan nasibini aldı. Kırmızı ette fiyatlar Kurban Bayramı'nın da etkisiyle biraz gerilese de kuzu etinde fiyat artışı 6 ayda yüzde 52'yi buldu. 27 Aralık 2023'te 445 lira olan kuzu etinin kilogram fiyatı Haziran 2024'te 678 liraya çıktı. Dana etinin fiyatı ise yüzde 40 arttı. Aralık 2023'te 405 lira olan dana etinin kilogram fiyatı geçen ay 569 liraya ulaştı.

Elektrik zammı, çiftçiyi ikinci üründen vazgeçirdi

Yeni elektrik zamları, çiftçileri de vurdu. Tarımsal faaliyetlerde bulunan abonelere 1 Temmuz'dan itibaren yüzde 30 zam yapılması, ikinci ürün ekimlerinden vazgeçirdi. Çiftçi temsilcileri, zammın üretimi düşüreceğini söylerken, gıda enflasyonunu da artıracığını vurguluyorlar.

Mehmet Hanifi GÜLEL

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun (EPDK) 1 Temmuz 2024'ten itibaren tarımsal faaliyetler gösteren abone grubuna yüzde 30 zam yapması, üreticileri ikinci ürün ekiminden vazgeçirdi. Elektriğin ikinci ürün ve damla sulamada yoğun olarak kullanıldığını belirten çiftçi temsilcileri, son gelen zamdan dolayı özellikle küçük üreticilerin üretimden çekildiğini aktarıyorlar.

Türkiye'de mazot, gübre ve zirai ilaç gibi tarım girdilerinin zaten yüksek olduğunu vurgulayan temsilciler, tarım abonelerine son gelen yüzde 30'luk elektrik zammının gıda enflasyonunu artıracığını kaydediyorlar. Bir taraftan gıda enflasyonunu düşürmeye çalışılırken, bir taraftan da damlama sulamayı teşvik edilmesi, elektriğe gelen son zammın çiftçiyi hem üretimden hem de modern sulama sistemleri yatırımlarından uzaklaştıracağı belirtiliyor.

Diğer yandan temsilciler, hiçbir tarım ürününün fiyatı yüzde 30 zam olmazken, girdi maliyetlerinde önemli bir unsur olan elektriğin yüzde 30 zamlanması, artık sulamalı tarımı yapılmayacak seviyeye getireceğini vurguluyorlar. Özellikle yüksek sıcaklardan dolayı ikinci ürünün çok su istediği Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Mardin, Şanlıurfa, Diyarbakır ve Gaziantep gibi illerde başta mısır olmak üzere ikinci ürün ekiminden vazgeçiliyor.

“Zam gıda enflasyonu olarak tüketiciye fatura edilecek”

Yazlık ürünlerde sulamanın yoğun olarak ihtiyaç duyulduğunu ve devletin de damlama sulamayı teşvik ettiğine dikkat çeken Adana Çiftçiler Birliği Başkanı Mutlu Doğru, son gelen yüzde 30'luk elektrik zammının sulanan tüm ürünlerin maliyetini arttıracığını vurguladı. Bunun da gıda enflasyonu olarak tüketiciye fatura edileceğini anlatan Doğru, “Zaten üreticinin üretim maliyetleri çok yüksek.

Bir de elektriğe yüzde 30'luk bir zam yapmak ve buğdaya yıllık yüzde 12 civarında bir zam yapılmışken elektriğe yüzde 30 zam yapılması çok adil değil. Bu dolaylı yoldan gıda enflasyona yansiyacak. Diğer yandan elektrik dışında diğer girdi kalemleri olan mazot, zirai ilaç ve tohumu da düşündüğünüzde, elektriğe yüzde 30 zam çiftçinin kaldıracağı yük değil. Bu zammın çiftçimizin de tepkisini çok çektiğinden geri alınacağını bekliyorum” dedi.

Diyarbakır'da sulamanın %50'si elektrik enerjisiyle yapılıyor

Elektrik fiyatının yüksek olmasından dolayı sulama yapan çiftçilerin tamamının üretimlerini durduracağını belirten Diyarbakır Ziraat Odaları İl Koordinasyon Başkanı Mehmet Cevat Delil, son gelen 30 zammın yansımaları halinde çiftçilerin artık elektrik ile sulamalı üretim yapamayacak duruma geleceğini söyledi. Diyarbakır'da elektrik ile sulamanın yüzde 50'yi aştığını aktaran Delil, “Bizim hiçbir ürünüme yüzde 30 zam gelmedi. Buğdaya yüzde 12, arpaya yüzde 3, yine pamukta ise son 2-3 yıldır fiyatı yerinde sayıyor. Tüm bunlara rağmen elektriğe yüzde 30 zam gelmesi çiftçinin belini büküyor” dedi.

Mardin'de ikinci üründen vazgeçenlerin oranı %60

Mardin Kızıltepe Ziraat Odası Başkanı Bedirhan Dinler ise bölgede ikinci ürün ekimi dönemi olduğunu ve elektrik zammından dolayı birçoğunun ekimi işlemlerini iptal ettiğini belirterek, “Elektrik kesimlerinin yanı sıra fiyatının da yüksek olması kendim dahil birçok çiftçi gibi ikinci ürün mısır ekimi için yaptığım hazırlıkları iptal ettim. İkinci ürün ekiminden vazgeçenlerin oranı yüzde 60 buluyor. Bizim talebimiz yüzde 30'luk zammın geri alınması. Bu konuda genel başkanımız Şemsi Bayraktar da zammın geri alınması konusunda harekete geçti” diye konuştu.

“Bölgemizde üretim yüzde 50 oranında düşer”

Gaziantep Ziraat Odaları İl koordinasyon Başkanı Cuma Yiğit, yüzde 30 daha zammın gelmesi çiftçinin ürettiğinden elektriği karşılamayacağını söyledi. Gelen zamdan üretimin ve tüm tüketicilerin zarar göreceğini aktaran Yiğit, “Bu elektrik zammıyla çiftçinin üretim yapması mümkün değil. Zaten çiftçinin en büyük sıkıntısı elektrik ve mazot yer alıyor. Yüzde 30 zam gelirse çiftçilerin bir kısmı üretmekten vazgeçer, küçük çiftçi hiç kalmaz. İlimizde domates, biber ve sarımsak gibi ürünlerin üretiminde zaten bir düşüş yaşanıyor. Bu zamdan sonra daha çok düşüş yaşanacak” dedi.

Hisarcıklioğlu: En büyük 500 sanayi kuruluşu içinde 10 tane Bozüyüklü firmamız var

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, Bilecik'in Bozüyük ilçesinde açılışa katıldı, ziyaretlerde bulundu.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, Bilecik'in Bozüyük ilçesinde açılışa katıldı, ziyaretlerde bulundu.

TOBB tarafından Milli Eğitim Bakanlığı ile imzalanan Ulusal Eğitime Katkı Protokolü ile "154 ilçeye 154 okul projesi" kapsamında Bozüyük'te yapımı devam eden TOBB Anaokulu'nda incelemede bulunan Hisarcıklioğlu, daha sonra Bozüyük Belediye Başkanı Mehmet Talat Bakkalcıoğlu'nu ziyaret etti.

Ziyaretin ardından Bozüyük Ticaret ve Sanayi Odasında Meclis ve Meslek Komiteleri İstişare Toplantısı'na katılan Hisarcıklioğlu, Bozüyük'ün önemli bir sanayi ilçesi olduğunu söyledi.

Hisarcıklioğlu, Bozüyük'ün ilçe olmasına rağmen birçok ili geride bıraktığını belirterek şunları kaydetti:

"Türkiye'nin en gelişmiş ilçelerinden birisiniz. Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu içinde 10 tane Bozüyüklü firmamız var. Bozüyük Organize Sanayi Bölgesi yeni yatırımcıları çekmeye ve büyümeye devam etmektedir. Ne kadar büyürse ne

05.07.24

kadar gelişirse onlarla mutluluk duyuyoruz. Kesinlikle OSB'nin genişletilmesi ve yeni OSB'nin kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır."

Birlik ve beraberlik çağrısında bulunan Hisarcıklıoğlu, "Hiç kimseyi fikrinden, inancından, siyasi görüşünden, farklı görüşünden dolayı dışlamayalım. Allah bize beyin vermiş. Beyin de düşürmek için. Düşünen adam farklı düşünür. Farklı düşünüyor diye dışlamayın. Bizim ihtiyacımız birbirimize olan sevgimiz. Birbirimizin kusurunu aramayın. Onun için kusuru bırakıp çözümü noktasında ne yapacağız ona bakmalıyız." diye konuştu.

3 yılın en yüksek seviyesi... TL'nin reel değeri 61,90'a yükseldi

Merkez Bankası, reel efektif döviz kuru endeksi verilerini yayımladı. Buna göre, Reel efektif döviz kuru endeksi Haziran ayından TÜFE bazında 0,36 puan artarak 61,90'a çıkarken, Türk lirası reel anlamda Eylül 2021'den bu yana en değerli seviyesine ulaştı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) yayımladığı verilere göre, reel efektif döviz kuru endeksi Haziran ayında TÜFE bazında 61,90 puan olarak hesaplandı.

Yayımlanan geçici verilere göre, 2003=100 bazlı reel efektif döviz kuru endeksi, TÜFE bazında geçen ay bir önceki aya kıyasla 0,36 puan yükseldi. Endeks, Mayıs 2024'te 61,54 düzeyindeydi.

Bu dönemde Yİ-ÜFE bazında reel efektif döviz kuru endeksi, 0,38 puan artışla 93,92'den 94,30'a yükseldi.

Söz konusu değişim yaklaşık son 5 yılın en güçlü yıllık değerlenmesine karşılık geliyor.

Türk lirasının değeri ise, geçen yılın aynı ayına göre TÜFE bazında 10,25 puan artarken, Yİ-ÜFE bazında da 7,13 puan arttı.

05.07.24

REEL EFEKTİF DÖVİZ KURU ENDEKSİ NEDİR?

Nominal efektif döviz kuru, Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin para birimlerinden oluşan sepete göre, Türk lirasının ağırlıklı ortalama değeridir. Ağırlıklar ikili ticaret akımları kullanılarak belirlenmektedir. Reel efektif döviz kuru ise nominal efektif döviz kurundaki nispi fiyat etkileri arındırılarak elde edilmektedir.

TEPAV uzmanları 2025'te beklenen etkiyi araştırdı: “Paketin gelir etkisi 736 milyar TL”

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) bünyesinde yapılan bir çalışmada, gelir ve tasarruf paketi olarak isimlendirilen vergi paketinin açıklanan önlemlerinin 2025 yılında gelir yönünden 736 milyar TL’lik bir etki yapacağı tahmin edildi.

MEHMET KAYA/ANKARA

TEPAV’dan Hakan Yılmaz tarafından yapılan çalışmada, sağlanan gelir artışının, çeşitli düzenlemelerle oluşan ilave gider artışlarının altında kaldığı vurgulandı. Daha etkin bir gelir ve tasarruf paketi için, kamuoyu ve vergi mükelleflerine de samimiyeti gösterecek bir kamu tasarrufu, 2024 ve 2025 için ön mali kontrol ve harcama izinlerinin daha merkezi hale getirilmesi, gelir ve kazançların vergilemesinde gelir dağılımını iyileştirme yönünden adımlar ile kayıp ve kaçakların azaltılmasının önemli olduğuna dikkat çekildi.

Hazırlanan vergi paketinin esas etkisini 2025 yılında göstereceği belirtilen çalışmada, “Dolayısıyla bugünden gelecek yıl ve izleyen döneme ilişkin mali adımlar, vergi başlığı altında atılmaktadır. 2025 yılı için gelir ve kurumlar vergisi düzenlemeleri ile KDV, ÖTV ve Harçlar ile ilgili düzenlemelerin toplam mali etkisi 736 milyar TL seviyesinde tahmin edilmiştir. GSYH’ye oran olarak büyüklük yüzde 1,4 seviyesinde

çıkılmaktadır” denildi. Türkiye’nin vergi gelirlerinin uzun bir dönem boyunca neredeyse sabit kalan bir seyir izlediği, harcamaların arttığı bir geçmiş dönem yaşandığı kaydedilen çalışmada, bunun üstüne doğal felaketler ve seçim dönemlerinde gelişen harcamalar nedeniyle harcama artışının hızlanarak mali dengeleri bozduğu vurgulandı.

Mevcut paketin değerlendirilmesi

Hakan Yılmaz çalışmasında, mevcut vergi paketine yönelik yapılan değerlendirmede de geliştirme alanlarına yönelik tespitlere yer verildi. Bu çerçevede, kamunun tasarrufla örnek olması, ön mali kontrol ve harcama izinlerinin geçici süre merkezileştirilmesi, iletişim, gelir dağılımının iyileştirilmesinde verginin kullanılması, istisna-indirimlerle ortaya çıkan olumlu adımlar olmakla birlikte, bütün düzenlemelerin kayıtlı kişilere odaklanması nedeniyle kayıt dışına yönelik özel çaba harcanması-caydırıcılığın artırılması, gelir vergisi beyan sisteminin modernleştirilmesi, borsa-kripto kazançlarının vergilenmesi, istisna ve muafiyetlerin azaltılması, GSYH’nin yüzde 11’lerine ulaşmış kamu alacak stokunun tahsiline yönelik adımlar atılmasının iyileştirilebileceği belirtildi.

Vergi alanında düzenleme önerileri

Çalışmada ayrıca, vergi alanında yapılabilecek diğer düzenleme önerileri de sıralandı. Türkiye’nin doğrudandolaylı vergi adaletsizliği, aflar nedeniyle sorun alanları olduğu, vergi sisteminin uyum yeteneğinin artırılması, kayıp kaçakla mücadele ile vergilemede adalet ilkesinin gereği olarak bir dizi önlem alınmasının gerekli hale geldiği kaydedilen çalışmada, aralarında asgari kurumlar vergisi, borsa, kripto ve hisse senedi ortaklık payları alımsatımı gibi finansal alanlarda vergileme, vergilemenin basitleştirilmesi, istisnamuafiyet kaldırılması, vergi uyumunun güçlendirilmesi ile diğer konular olmak üzere vergi düzenlemelerine yönelik öneriler yer aldı.

Türkiye'nin borç tablosu ağırlaşıyor

Türkiye'nin brüt dış borç stoku 3 ayda 6 milyar dolar artarak 506 milyar doları buldu. AB tanımlı genel yönetim borç stoku 3 ayda 1 trilyon artarak toplam 8.7 trilyona ulaştı. Merkezi yönetim borç stoku ise 5 ayda 905 milyar lira arttı.

İBRAHİM EKİNCİ

Merkezi yönetim, AB tanımlı borç stoku, brüt dış borç stoku gibi bütün stok türlerinde artış çok hızlı.

Borçluluk arttıkça çevirmek için daha fazla borçlanma ihtiyacı ortaya çıkıyor, haliyle faiz ödemeleri de artıyor. Brüt dış borç stoku 3 ayda 6 milyar dolar artarak 506 milyar doları buldu. AB tanımlı genel yönetim borç stoku 3 ayda 1 trilyon artarak toplam 8.7 trilyona ulaştı. Merkezi yönetim borç stoku ise 5 ayda 905 milyar lira arttı. Borç servisinde faiz ödemeleri 2023 sonu itibariyle ana para ödemelerinin %109'una çıkmıştı. Mayıs sonu itibariyle rakam henüz açıklanmadı. Genel tablo oldukça hızlı bir borç ve faiz yükü artışına işaret ediyor.

Brüt dış borçta 3 önemli gelişme

Brüt dış borç stokunda üç önemli gelişme var. Birincisi hızlı artışı, ikincisi kamu (genel yönetim + Merkez Bankası) borcunun ağırlaşması, üçüncüsü kısa vadeli borç payının iki kattan fazla artması...

2003'te, toplam brüt dış borç 132,7 milyar dolardı. 2010'da 308,5 milyar doları, 2015 sonunda 402,9 milyar doları buldu. 2023 sonunda 500 milyar doları geçti. Bu yılın ilk

5 ayında ise 6,5 milyar dolar artarak 506,8 milyar dolara ulaştı. 2003 yılı ilk çeyrek itibariyle 132 milyar dolar olan brüt dış borç stokunun 65 milyar doları kamunun, 22,4 milyar doları MB'nin, 45,3 milyar doları özel kesimindi. Bu tablodaki kamu ağırlığı izleyen yıllarda hızla değişti ve brüt borç stokunda özel sektör ağırlığı oluştu. 2010'da kamu payı toplamın % 32,7'si düzeyine geriledi. Ancak sonra tekrar artışa geçerek, 2024 1. Çeyrek sonu itibariyle yüzde 50'yi buldu. Özeti, kamu borcunda hızlı bir artış izlendi. Bu dönemde dikkat çekici bir diğer gelişme kısa vadeli dış borcun hızlı artışı oldu. 2003'te toplam içinde kısa vadeli borçların payı % 15'ti. 2024 1. Çeyrek itibariyle % 35,2.

MY borç stokunda 5 ayda 1 trilyona yakın artış

Merkezi Yönetim (MY) borç stokunda da artış hızlanmış durumda. Aralık 2023 itibariyle 6 trilyon 736 milyar liraydı. Sadece 5 ayda 905 milyar, yani neredeyse 1 trilyon artarak 7 trilyon 641 milyar liraya çıktı. Merkezi Yönetim borç stokunda 1 trilyon sınırı 2018'de aşıldıktan sonra yılda yıla 1 – 2 trilyon artışlarla gitmeye başladı. Daha önce gazetemizde, 2023 sonu itibariyle borç servisinde faiz ödemelerinin ana paranın yüzde 109'una çıktığını yazmıştık. Mayıs 2024 itibariyle borç rakamları belli ancak borç servisi rakamları henüz belli olmadığını için son durum henüz belli değil. MY borç stokunda döviz payı 2003'te yüzde 46,4 düzeyindeydi. İzleyen yıllarda artmaya başladı. İçerden de dövizle borçlanmaya yeniden dönülmesi sonrasında döviz cinsi stokun payı yüzde 66'yı buldu. 2021 sonundan itibaren bu oranda olumlu bir gelişme olarak düşüş olmakla birlikte, halen yüzde 61'e yakın. Bu da borç stokunda kura duyarlı bir yapı oluşturuyor.

AB tanımlı stok, yılı 2 trilyon artışla tamamlayabilir

“Genel yönetim sektörünün sektörler arası ve sektörler içerisinde konsolide edilmiş, nominal değerli toplam brüt borcunu” (MY + yerel yönetimler + Sosyal Güvenlik Kurumları) ifade eden AB tanımlı genel yönetim borç stoku rakamları da iç ve dış borç stokundaki hızlı artışı izleyerek artıyor. AB tanımlı stok, MY borç stokunun yaklaşık 1 trilyon üzerinde; 8 trilyon 675 milyar liraya ulaşmış durumda. 2023 sonunda stok 7 trilyon 768 milyar liraydı. AB tanımlı stok, 2002 sonunda 259 milyardı. 2018'de 1.1 trilyonu buldu. İzleyen yıllarda, yıldan yıla 1 trilyondan fazla artışlarla gitti. Bu yıl sadece 5 ayda 1 trilyona yakın arttı. Bu gidişle yıl bazında artışın 2 trilyon lirayı bulması muhtemel.

TCMB Başkanı Karahan: Tek bir veri üzerinden çıkarım yapmıyoruz

Beklentinin altında gelen haziran ayı enflasyon verisi sonrasında politika faizinde indirim tartışmaları alevlenirken, Reuters'e açıklama yapan Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan tek veri üzerinden çıkarım yapmadıklarını aylık enflasyon eğiliminde kalıcı düşüş görmek istediklerini belirtti.

Merkez Bankası Başkanı Fatih Karahan "Talepte dengelenme belirtileri ortaya çıkıyor" diyerek bunun fiyatlara da yansımaya başladığını gördüklerini söyledi, ancak tek bir veri üzerinden çıkarım yapmadıklarına dikkat çekti. "Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş görmek istiyoruz" diyen Karahan enflasyonu düşürme konusunda son derece kararlı olduklarına dikkat çekti.

Beklentilerin altında gelen haziran ayı enflasyonu sonrasında piyasada politika faizi indirimi tartışmaları yoğunlaştı. Enflasyon mayısta ulaştığı yüzde 75,45 ile 2022 sonundan beri en yüksek seviyeye yükseldikten sonra haziranda ayında yıllık bazda düşüşe geçti. TÜİK tarafından önceki gün açıklanan verilere göre, tüketici enflasyonu yıllık yüzde 71,60'a gerilerken, aylık fiyat artışı da haziranda yüzde 2,2 olan beklentilerin altında yüzde 1,64 seviyesinde gerçekleşti.

Reuters'a dün sabah açıklama yapan Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Fatih Karahan talepte dengelenmenin başladığını ancak enflasyonda henüz kat edecek mesafe olduğunu bu nedenle para politikasında sıkılığı koruyarak yola devam

edeceklerini söyledi. Karahan yaptığı açıklamada "Sıkılığı koruyarak verilerin ve beklentilerin dezenflasyon patikamız doğrultusunda oluşmasını bekleyeceğiz. Henüz bu doğrultuda kat edecek mesafemiz olduğunu düşünüyoruz" dedi.

'Enflasyonu düşürme konusunda son derece kararlıyız'

Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş görmek istiyoruz" diyen Karahan enflasyonu düşürme konusunda 'son derece' kararlı olduklarına dikkat çekti.

"Talepte dengelenme belirtileri ortaya çıkıyor" diyen Karahan bunun fiyatlara da yansımaya başladığını gördüklerini söyledi ancak tek bir veri üzerinden çıkarım yapmadıklarına dikkat çekti.

"Oynaklığın yüksek seyrettiği bu dönemde tek bir veri üzerinden çıkarım yapmak sağlıklı olmaz" diyen Karahan "Merkez bankası kararlılığı ve ihtiyatı ile hareket ediyoruz" dedi.

TCMB haziran itibarıyla yıllık enflasyonda başlayan düşüş ile yılsonunda enflasyonun yüzde 38 seviyesine inmesini bekliyor. Reuters anketinde piyasanın yılsonunda enflasyon beklentisi ise yüzde 42 civarında. QNB Finansbank ekonomistlerinin hazırladıkları raporda ise hesapladıkları aylık mevsimsellikten arındırılmış TÜFE enflasyonunun haziranda, önceki 3 aydaki ortalama yüzde 3,3 seviyesinden yüzde 1,9'a gerilediği belirtildi. Raporda, hizmet fiyatlarındaki mevsimsellikten arındırılmış aylık artışın yüzde 3,1 ile son bir yılın en düşük değerine geldiği kaydedilerek enflasyon yayılım endeksinin sonuçlarına dikkat çekildi.

Temmuzda daha yüksek bir aylık enflasyon

QNB Finansbank ekonomistleri enflasyon yayılım endeksini, ay içinde fiyatı artan kalem sayısından fiyatı düşen kalem sayısını çıkarıp toplam ürün sayısına bölerek hesapladıkları bilgisini verirken haziranda genel endeksin belirgin olarak gerilediği, hizmet yayılım endeksinin yüksek kalmaya devam etmesinin ise enflasyonist eğilimlerin henüz iyileşmediğini düşündürdüğüne işaret etti. Haziran ayındaki düşük artıştan sonra temmuz enflasyonunun çeşitli faktörler nedeniyle muhtemelen çok daha yüksek olacağını dile getiren ekonomistler şu noktalara dikkat çekti: "İlk olarak, elektrik fiyatlarındaki yüzde 38'lik artışın manşet enflasyon üzerinde yaklaşık 0.5 puanlık doğrudan bir etkisi olması beklenirken, artan üretim maliyetleri nedeniyle önümüzdeki aylarda 0.5-0.7 puanlık ek bir dolaylı etkisi gelebilir. Petrol fiyatları son dönemde yükselmiştir ve son 6 aylık ÜFE enflasyonuna göre benzin üzerindeki vergi de bu ay artırılmıştır. Buna ek olarak, bizim topladığımız veriler temmuz ayında gıda enflasyonunun daha yüksek olabileceğine işaret etmektedir."

'Hedeflere ulaşmak için belirgin yavaşlama gerek'

Temmuzda aylık enflasyon oranı yüzde 3'ün üzerinde olsa bile, geçen yılki çok yüksek enflasyonun baz etkileri göz önüne alındığında, manşet enflasyonun ağustosta yüzde 50 civarına, yılsonunda ise yüzde 42'ye düşmesini bekleyen

ekonomistler, “Son aylarda sektörel güven endeksleri, imalat PMI ve kapasite kullanım oranı gibi ekonomik aktiviteye ilişkin öncü göstergeler, önümüzdeki dönemde talebin yavaşlayacağına ve fiyat baskılarının hafifeyeceğine işaret etmektedir. Asgari ücretin yıl ortasında artırılmamış olması da önümüzdeki dönemde iç talebin ve enflasyonist baskıların hafiflemesine katkıda bulunacaktır. Bu durumun, bizim bu sene için yüzde 42, önümüzdeki sene için yüzde 23 olan enflasyon tahminlerimiz üzerindeki yukarı yönlü riskleri azalttığını düşünmekle birlikte, TCMB'nin bu yılın sonu için yüzde 38 ve gelecek yıl için yüzde 14 olan enflasyon hedeflerine ulaşılması için ekonomik faaliyette daha belirgin ve uzun süreli bir yavaşlama gerekeceğine inanmaya devam ediyoruz” dedi.

Merkez Bankası rezervleri geriledi

Öte yandan haftalık para ve banka verilerine göre geçen hafta Merkez Bankası toplam rezervleri, 28 Haziran haftasında bir önceki haftaya göre 4 milyar 712 milyon dolar azalarak 142 milyar 910 milyon dolara geriledi. Buna göre, 28 Haziran itibarıyla Merkez Bankası brüt döviz rezervleri 3 milyar 662 milyon dolar azalışla 84 milyar 833 milyon dolara düştü. Bu dönemde altın rezervleri de 1 milyar 50 milyon dolar azalışla 59 milyar 127 milyondan, 58 milyar 77 milyona indi. Merkez Bankası'nın 21 Haziran haftasında 44.85 milyar dolar olan net uluslararası rezervleri 28 Haziran itibarıyla 39.40 milyar dolara geriledi. Swap hariç net rezervler ise 12.7 milyar dolardan geçen hafta 11.7 milyar dolara indi.

Yabancılar enflasyon tahminleri düşürdü

Beklentinin altında gelen enflasyon verisi sonrası uluslararası yatırım bankaları Türkiye için yılsonu enflasyon tahminlerini aşağı yönlü revize ettiler. JPMorgan manşet enflasyonun baz etkisiyle temmuzda yüzde 60'a, ağustosta yüzde 50'ye düşebileceğini kaydederek 2024 yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 43,5'ten yüzde 42,5'e, 2025 tahmini yüzde 25,2'den yüzde 25'e çekti. Barclays de enflasyon verisi sonrası paylaştığı raporda yılsonu enflasyon tahminini yüzde 44,5'ten yüzde 44'e düşürdüğünü açıkladı. 2025 yılsonu beklentisi yüzde 30,8 oldu. Morgan Stanley ise, Türkiye'nin 2024 yılsonu enflasyon tahminini yüzde 43,4'ten yüzde 42,4'e indirdi.

Hizmette sınırlı olsa da tüm gruplarda geriledi

Merkez Bankası tarafından yayımlanan haziran ayı fiyat gelişmeleri raporunda yıllık enflasyonun, hizmet grubunda sınırlı olmak üzere, tüm gruplarda gerilediği belirtilerek “Hizmet grubunda aylık fiyat artışı, önceki aya kıyasla zayıf ama beraber görece yüksek seyrini korumuştur. Aylık fiyat artışı kira ve lokanta-otel alt gruplarında yavaşlarken, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde güçlenmiştir. Dayanıklı mal fiyatları döviz kurundaki ılımlı seyir, iç talep gelişmeleri ve otomobilde gerçekleşen indirim kampanyalarına bağlı olarak uzun bir aranın ardından haziranda gerilemiştir. Gıda grubunda aylık fiyat artışı bir önceki aya yakın gerçekleşmiştir” denildi. Enerji grubundaki fiyat artışında akaryakıttaki indirimlere karşın, şebeke suyu fiyatlarının belirleyici olduğu kaydedilen açıklamada üretici fiyatları aylık artışı zayıflamaya devam ettiği ifade edildi.

Hâlâ mı “Enflasyon düşecek, fiyatlar gerileyecek” safsatası!

Alaattin AKTAŞ

05 Temmuz 2024 Cuma

2024'te yıllık enflasyon gerileyecek, bu kesin. Mayısta yüzde 75'le zirveye çıkan, haziranda yaklaşık yüzde 72'ye inen yıllık oran aralık ayına gelindiğinde mutlaka daha aşağıda olacak. Aralık ayındaki oran resmi tahmin olan yüzde 38 düzeyinde oluşmaz da 40 olur, 45 olur, 50 olur; ama mutlaka şimdiki düzeyin altında olur.

Bunu sağlamak için öyle büyük büyük önlemler almaya ya da alıyor gibi yapmaya, ekonomi bilimine katkıda bulunurcasına Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok!

Ekonomiyle ilgisi, kazandığı üç kuruş parayı nereye yetireceğine kafa yormaktan ibaret birini getirip ekonomi yönetiminin başına oturtun, yıllık enflasyon oranı yine gerileyecek.

Çünkü yıllık enflasyondaki düşüşü sağlayacak olan basit bir matematik işlemi. Bu köşede dün tablo vererek aktardım; geçen yılın temmuz ve ağustosundaki yüzde 9.49'luk ve yüzde 9.09'luk rekor oranların çıkması ve yerlerine daha düşük olacak oranların girmesiyle yıllık artış hızı düşecek. Önemli olan baz etkisine dayalı bu aldatıcı düşüşe sığınmak değil.

Önemli olan enflasyonu kalıcı bir şekilde düşürmek. Bundan daha önemli olan ise refah artışı sağlayabilmek.

Daha önce de birkaç kez vurguladım. Varsayın ki bir sihirli el dokundu ve enflasyon sıfıra indi; artık fiyatlar hiç değişmiyor. Ama gelirler de değişmiyor. Acaba bu durum refah artışı anlamına gelir mi? Tabii ki gelmez. Şu anki fiyat ve gelir düzeyi bir refaha işaret etmiyor ki!

Pazarlanmak istenen çok daha başka

Yıllık fiyat artış oranı gerileyecek; tamam, bu biliniyor zaten. Ama bu gerileme başka türlü algılansın isteniyor.

05.07.24

İsteniyor ki yıllık artış oranındaki düşüş, sanki fiyatlar düşecek ve refah artacak gibi algılsın.

Fiyatlar gerileyecek olsa ortada zaten enflasyon kavramı kalmaz ama bu kimin umurunda!

“Bakın enflasyon düşecek dedik ve düştü; işte artık refah daha da artacak!”

Söylenecek olan üç aşağı beş yukarı bu!

Söylenecek bu da, gerçek ne peki?

İşte grafik gerçek tabloyu ortaya koyuyor...

Hep diyorum; tüketici fiyat endeksi bir harcama sepetinin düzeyini gösteriyor. Dolayısıyla siz TÜFE’yi aylık herhangi bir harcamanız gibi görün. Aylık doğalgaz gideriniz, benzin paranız, bebeğinizin bez parası, deterjan gideriniz; ne sayarsanız sayın.

İşte gerçek ortada...

Geçen yılın aralık ayında ortalama harcamanız 1.859 liraydı. O tarihte yıllık enflasyon da yüzde 65 düzeyinde bulunuyordu.

Cebinizden çıkan para her ay arttı ve bu yılın mayıs ayına geldiğinizde artık aylık gideriniz 2.282 lira oldu. Yıllık enflasyon oranı da yüzde 75’e ulaştı.

Büyük öngörü!

Ekonomi yönetimi adeta her şeyi öngörüyor! Örnek mi; dezenflasyon sürecinin 3 Temmuz’da başlayacağını söylediler, oldu. Gerçi bunu herkes görüyordu ya, neyse...

Yıllık enflasyonun bundan sonraki dönemde çok daha hızlı bir şekilde gerileyeceği ortada.

Ama biraz önce de vurguladığım gibi pazarlanmak istenen, orandaki gerilemenin fiyatların gerilemesi olarak algılanması.

İstiyorlar ki vatandaş yıllık enflasyondaki gerilemeyi fiyatların gerilemesi olarak düşünsün!

Ama biliyorlar ki gerçek böyle değil.

Mayısta yıllık yüzde 75 enflasyonla 2.282 lira harcayan vatandaş, yıllık oranın yüzde 72’ye gerilediği haziranda bu kez 2.319 lira harcamak durumunda kaldı. Vatandaşın cebinden çıkan para azalmadı ki, artmaya devam etti.

05.07.24

Diyelim aralık ayına geldik ve bir de baktık ki yıllık enflasyon tahmin edildiği gibi yüzde 38 olmuş.

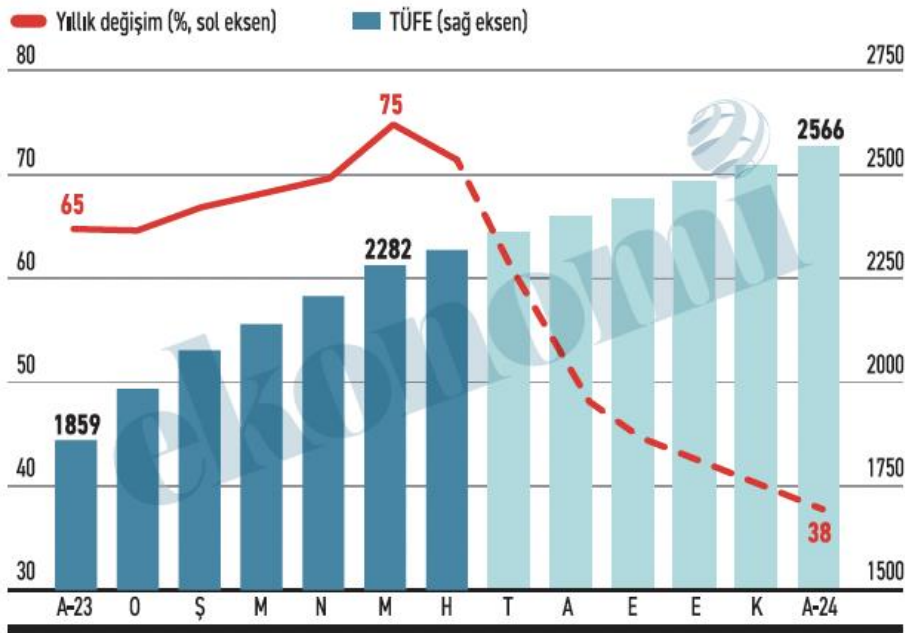
Enflasyon tahminini tutturma şenlikleri yapıyor!

Peki geçen yılın aralık ayında 1.859 lira harcayan vatandaşın cebinden çıkan para ne kadar; bu yıl aralıkta artık 2.566 lira.

Yıllık enflasyon yüzde 65'ten yüzde 38'e düşerken cepten çıkan para 1.859 liradan 2.566 liraya yükseldi.

Harcama artarken refahın da arttığı söyleniyorsa, bu ekonomide yeni bir tez demektir. Bu tez bir şartla doğru olabilir; gelirlerin fiyatlardan daha hızlı artması şartıyla... Oysa bizde öyle bir durum yok, zaten fiyat artış hızını yavaşlatmanın “**çarelerinden**” biri olarak ücret artışını sınırlamak öngörülüyor, bu yapıyor da. Dolayısıyla maaş ve ücretler enflasyondan az artıyorken refahın arttığı nasıl söylenebilir ki?

Yıllık oran düşecek, fiyatlar değil!

05.07.24

“Gıda fiyatları” korkumuzken...

Ferit Barış PARLAK

05 Temmuz 2024 Cuma

Tarımsal ürün ihracatımız (orman ve su ürünleri ile birlikte) 30 milyar doları aştı...
İthalatımız ise 25 milyar dolara yaklaştı...

Bu alanda, cari fazla vermeye devam ediyoruz...

Ölçekte, sulamada, ilaçlamada, gübrelemede ve hasatta ve dağıtımda **ve perakende satışta israf boyutuna ulaşan ‘verimsizliğe’ rağmen...**

Binlerce örnekten biri:

25 milyon tona yakın yaş meyve/sebze üretiyoruz...

Planlama/yönlendirme/destekleme ve tabiki “teknik/nitelikli eğitim” ile 50 milyon tona yaklaşabilecekken...

Dünyada ticareti yapılabilen ürünlerin tamamını üretebiliyoruz...

Hatta bu ürünlerin (Elma, çilek, incir, portakal, kabak vb...) üretiminde birinci, ikinci ya da üçüncüyüz...

İklim, arazi uygun yani; istersek yapabiliriz...

Dahası:

05.07.24

0.70 dolar “ortalama kilogram (kg) fiyatı” ile 4-5 milyon ton yaş meyve/sebze ihracatı gerçekleştiriyoruz...

Basit bir planlama ile 10 milyon tonu aşabilecekken...

Ve yine basit bir planlama/eğitim/yönlendirme ile, yaş meyve/sebzeyi dondurup, “**ortalama kg fiyatı**”nı **1.7 dolar**lara çıkarabilecekken...

Ve yine basit bir planlama/eğitim/yönlendirme ile yaş meyve/sebzeyi dondurup/kurutarak ortalama kg fiyatını **35-40 dolar**lara çıkarabilecekken...

VELHASIL

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, önceki gün, “Çiftçimizin, üreticimizin memnuniyetsizliğini, şikayetlerini biliyorum; takip ediyorum.” dedi...

Tarımın, ülkemiz için stratejik bir sektör olduğunu da ekledi...

Bakanlara talimat verdiğini, parasal desteği artıracaklarını dile getirdi...

Verimlilik için...

Planlama/eğitim/yönlendirme/kooperatifleri amacına uygun hale getirme/ölçek büyütenlerin-ortaklık yapanların-birleşenlerin maliyetlerini indirme gibi, **parasal destekten çok daha büyük fayda sağlayacak**, adrese/amacına teslim, yüzlerce politika uygulanabileceği de unutulmamalı...

Türkiye yaklaştıkça o uzaklaştı

Naki BAKIR

05 Temmuz 2024 Cuma

Dünya Bankası'nın kişi başına milli gelire göre ülkeler sınıflandırmasında güncellediği eşik değerlere göre Türkiye, üst-orta gelir kategorisinde kalmaya devam etti, yüksek gelirli ülkeler ligine yine çıkamadı. 69 yıldır orta gelirli ülkeler kategorisinde yer alan Türkiye, "orta gelir tuzağı"nı aşamıyor.

Dünya Bankası, GSYH'yi 1987 yılına kadar uzanan bir yöntemle dayanarak ölçüyor ve sınıflandırmayı her yıl 1 Temmuz'da, bir önceki takvim yılının kişi başına düşen GSYH'sine göre dolar eş değeri cinsinden belirliyor. Banka'nın, "Atlas" adı verilen bu

metodla yaptığı sınıflandırmada, ülkeleri dolar cinsinden kişi başına milli gelire göre "düşük, orta ve yüksek" gelirli olmak üzere üç ana gelir grubunda topluyor.

Geniş bir kişi başı gelir aralığının baz alındığı orta gelir grubunda, ülkeler ayrıca, "alt orta gelir" ve "üst orta gelir" olarak iki alt gruba ayrılıyor. Banka, gelir düzeyi sınıflamasında baz aldığı eşik değerleri her yıl temmuz ayında güncelliyor.

Dünya Bankası'nın en son 1 Temmuz 2024

Dünya Bankası sınıflandırması (Kişi başına GSYH: \$)			
	1 Temmuz 2022/ 30 Haziran 2024	1 Temmuz 2023/ 30 Haziran 2024	1 Temmuz 2024/ 30 Haziran 2024
Düşük Gelirli Ülkeler	<1.085	<1.135	<1.145
Orta Gelirli Ülkeler	1.086-13.205	1.136-13.845	1.145-14.005
-Alt Orta Gelirli Ülkeler	1.086-4.255	1.136-4.465	1.146-4.515
-Üst Orta Gelirli Ülkeler	4.256-13.205	4.466-13.845	4.516-14.005
Yüksek Gelirli Ülkeler	>13.205	>13.846	>14.005

tarihinde güncellediği eşik değerlere göre 2023 yılında kişi başı geliri 1.145 dolar ve altında olan ülkeler “düşük geliri”, 1.146- 4 bin 515 dolar arasında olanlar “alt orta”, 4 bin 516-14 bin 5 dolar arasında olanları “üst orta”, 14 bin 5 dolar ve daha yüksek olanlar ise “yüksek geliri” ülke sayıldı.

Yüksek geliri ülke kategorisi için geçerli eşik değer, Çin, Japonya, İngiltere, ABD ve Euro Bölgesi'nin GSYH deflatörlerinin ağırlıklı ortalamasına dayanıyor. GSYH'nin ekonomik kapasitenin geniş kapsamlı bir göstergesi olarak kullanıldığı gelir sınıflandırması, ülkelerin gelişmişlik düzeyini yansıtıyor.

Fark 895 dolar

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) hesaplamasına göre Türkiye'de yıllık bazda kişi başına milli gelir 2023'te önceki yılki 10 bin 659 dolarlık düzeyine göre yüzde 23 oranında 2 bin 451 dolar artışla 13 bin 110 dolar olmuştu. Buna göre, kişi başına milli geliri ilk kez 13 bin doları aşan Türkiye, eriştiği bu düzeyle önceki eşik değere göre yüksek geliri ülkeler arasına girmeye oldukça yaklaştı. 14 bin 5 dolara güncellenen değere göre Türkiye'nin 2023 yılı kişi başına milli geliri ile Dünya Bankası şartı arasında 895 dolarlık bir fark oluştu.

Türkiye'nin bu sınıflandırmada bir yıl sonraki konumunu, 2024'in tümündeki GSYH performansı ve erişeceği kişi başına milli gelir düzeyi ile Dünya Bankası tarafından 1 Temmuz 2025'te güncelleneceği yeni eşik değerler belirleyecek. Ancak, nüfus artış hızının düşmesine rağmen mevcut ekonomik performansla bu yılın tümünde erişilecek kişi başına gelir düzeyinin, Dünya Bankası tarafından eşik değerlerine göre Türkiye'yi yüksek geliri ülkeler ligine taşıması beklenmiyor. Türkiye'nin gelecek yıl da orta gelir liginin, üst-orta gelir alt grubunda kalmaya devam edeceği görülüyor.

Rusya ve Bulgaristan üst lige çıktı

2023 yılında Bulgaristan, Rusya ve Palau olmak üzere üç ülke, üst-orta gelir kategorisinden yüksek gelir kategorisine geçti. Bulgaristan'ın salgın sonrası toparlanma dönemi boyunca mütevazı bir büyümeyle istikrarlı bir şekilde yüksek gelir eşiğini yakaladığı; 2023'te reel GSYH'nin iç taleple büyümeye devam ettiği belirtildi. Rusya'daki ekonomik aktivitenin, 2023'te askeri faaliyetlerdeki büyük artıştan pozitif etkilendiği, ticarete yüzde 6,8, finans sektöründe yüzde 8,7 ve inşaatteki yüzde 6,6'lık toparlanmanın da büyümeyi desteklediği vurgulandı.

Geçen yıl reel yüzde 3,6 büyüyen Rusya'nın Atlas metodundaki karşılığına göre GSYH büyümesi de yüzde 11,2 oldu. Palau da yüzde 8,1 düzeyindeki enflasyonu ve yüzde 10'luk nominal GSYH artışı ile en üst lige çıktı. Bu arada Cezayir, İran, Moğolistan ve Ukrayna da 2023 yılında alt-orta gelir kategorisinden Türkiye'nin de yer aldığı üst-orta gelir kategorisine yükseldi. 2023'te sınıflandırması düşen tek ülke ise ilk kez geçen yıl girdiği üst orta gelir kategorisinden tekrar alt orta gelir kategorisine inen Batı Şeria ve Gazze oldu.

86 ülke yüksek gelir liginde

Dünya Bankası'nın 1 Temmuz 2024-30 Haziran 2025 dönemi için belirlediği son eşik değerlere göre 218 ülkeden 86'sı yüksek, 51'i "alt orta"; 55'i Türkiye'nin de yer aldığı "üst orta" ve 26'sı "düşük gelir" grubunda yer aldı. Güney Asya ülkelerinin 1987'de tamamı düşük gelirli ülkeler olarak sınıflandırılırken, bu oran 2023'te yüzde 13'e düştü. 1987'de Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da hiçbir ülke bu kategoride yer almazken düşük gelirli ülkelerin payı 2023'te yüzde 10'a çıktı. Latin Amerika ve Karayipler'de yüksek gelirli ülkelerin oranı 1987-2023 döneminde yüzde 9'dan yüzde 44'e yükseldi. Aynı dönemde Avrupa ve Orta Asya'da yüksek gelirli ülkelerin oranı biraz düşerek yüzde 69'dan yüzde 71'e indi.

Zenginler ligi için ne gerekiyor?

Enflasyonu dönem sonunda tek haneli düzeylere indirme hedefiyle geçen yılın ikinci yarısında uygulamaya konulan ekonomik program, parasal sıkılaştırmaya dayanıyor. Bu kapsamda iç talebin baskılanması ve ekonominin soğutulmasını beraberinde getiren politikaların doğal sonucu olarak büyümenin hız kesmesi beklenen bir gelişme. Bu da Türkiye'nin yakın vadede yüksek gelirli ülkeler sınıfına girme olasılığı azaltıyor.

Dünya Bankası'nın ülke sınıflandırmada kullandığı gelir eşikleri de IMF tarafından kullanılan Özel Çekme Hakları (SDR) deflatörü ile her yıl yapılan güncellemede, dünya ekonomisindeki gelişmeler paralelinde yükseltiliyor. Sınıflandırmada, yıllar itibarıyla genel küresel ivmenin altında büyüyen ülkeler irtifa kaybediyor. Üst lige çıkışı hızlandırmak için yıllar itibarıyla dünya ortalamasının üzerinde büyüme performansları yakalamak gerekiyor. Buna göre 2024-2026 döneminde Türkiye'nin yüksek gelirli ülke çitasını yakalayabilmesi, dünya ortalamasının üzerinde bir büyüme performansı göstermesine bağlı bulunuyor.

Orta gelir liginde 69. Yıl

Kişi başı gelire göre yapılan sınıflandırmada, orta gelir grubuna 1955 yılında giren Türkiye, bu grupta 69'uncu yıla girmiş bulunuyor. İlk 50 yıl boyunca bu kategorinin "alt orta gelir" alt grubunda yer alan Türkiye, AB'den müzakere tarihi alınan ve yoğun dış kaynak akımının yatırımları ve tüketimi tetiklediği 2005 yılında "üst orta gelir" düzeyine yükselmiş, ardından Türkiye'nin yüksek gelirli ülkeler ligine girmesi beklentileri artmış ve "orta gelir tuzağından çıkış" konusu, ekonomi çevrelerinde en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaya başlamıştı.

Türkiye, bu dönemde yüksek gelirli ülke olma çitasını en fazla, kişi başına milli gelirinin ilk kez 13 bin doları aştığı 2023 yılında yakınsamıştı. Kişi başı milli gelirden ülke tarihindeki en yüksek yıllık artışın kaydedildiği 2023'te yüksek gelirli ülke olmak için gerekli eşik değerle aradaki fark küçülmüş, ekonomi çevrelerinde bir iki yıl içinde yüksek gelirli ülkeler grubuna girme yönündeki beklentiler artmıştı.

Abdulkadir Selvi

Erdoğan-Esed görüşmesi ne zaman

YUKARIDAKİ başlığı atmadan önce Erdoğan ile Esed görüşecekler mi?

Bu soru haklı. Çünkü geçmişte de iki liderin görüşmesi gündeme gelmişti ama gerçekleşmedi. İran'ın engel olduğu söylendi. Zaten sorun burada düğümleniyor. Masaya oturduğunda yanında ya İran oluyor ya da Rusya. Esed son karar mercii değil.

NORMALLEŞME DÜŞMANLARI

Ayrıca ne zaman Türkiye ile Suriye arasında normalleşme ihtimali gündeme geliyor, Erdoğan ile Esed görüşmesi yönünde bir gelişme yaşanıyor, ortalık karışıyor.

Türkiye ve Suriye'de organize gruplar harekete geçiriliyor. Amaç Erdoğan-Esed görüşmesini engellemek, Türkiye-Suriye ilişkilerinin normalleşmesini önlemek.

ORGANİZE SALDIRILAR

Kayseri başta olmak üzere Hatay, Gaziantep ve Konya'da yaşanan olayları kastediyorum. Hem 'Suriyeli mülteciler gitsin' diyorlar hem de bu ihtimal ortaya çıkınca süreci sabote edecek provokatif eylemler yapıyorlar. Bu bir çelişki değil mi? Çelişki ama savaştan beslenenler var. Savaş lordları, savaştan beslenen kabileler, terör örgütleri DEAŞ, PKK ve selefi örgütler ile ABD, İran ve Rusya.

Türkiye-Suriye ilişkileri normalleşirse onlara ekmek çıkmayacak.

RUSYA-İRAN FAKTÖRÜ

Rusya, Esed'le görüşmemizi destekliyor. Hatta arabuluculuk yapmaya çalışıyor. Peki o zaman bu görüşme neden gerçekleşmiyor? Çünkü hem Rusya hem de İran bu görüşmenin kendi güdümünde yapılmasını istiyor. Rusya istiyor ki Esed'le diyalog kendi üzerinden kurulsun, İran istiyor ki kendi üzerinden kurulsun.

05.07.24

MESAJLAŞMA

İlk başlarda Esed, 'Türkiye işgalci' diyor, Suriye topraklarından çıkmadığı müddetçe görüşmeyeceğini söylüyordu.

Putin'in girişimi ile Esed tavrını yumuşattı. Türkiye'nin, Suriye'nin egemenlik haklarına saygı duyacağını açıklaması durumunda Erdoğan'la görüşeceğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan da hem Suriye'nin toprak bütünlüğüne hem egemenlik haklarına saygılı olduğumuzu açıkladı. Esed'le görüşebileceğini söyledi. Hatta daha önce ailece görüştiklerini hatırlattı. Bu açık kaynaklar üzerinden liderden lidere mesajlaşmaydı.

GÖRÜŞME NE ZAMAN

Erdoğan ile Esed görüşmesinin Astana'da olması bir ihtimaldi. Ama gerçekleşmedi. Güvenilir kaynaklar çok kısa bir sürede görüşülmesini öngörmüyorlar. 'Erdoğan-Esed görüşmesi biraz zaman alacak' diyorlar. Kısa vadede bir görüşme beklemiyorlar.

BOZKURT SELAMINA ERDOĞAN DESTEĞİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan, her maçtan sonra Milli Takımı'mızı arayıp destek veriyor. Eski futbolcu olması nedeniyle kimi zaman futbolcularla birebir pozisyonları değerlendiriyor.

Avusturya galibiyetinden sonra Merih Demiral'in Bozkurt selamı vermesi üzerine UEFA soruşturma başlatınca Erdoğan, Almanya'ya gitme kararı aldı.

Cumhurbaşkanı cumartesi günü yapılacak olan Türkiye- Hollanda maçını tribünden izleyecek.

LİDER BÖYLE OLUR

Avrupa Kupası'nda Milli Takım'ın başarıya koştuğu bir sırada, UEFA'nın moralimizi bozan bu işgüzarlığı karşısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu hamlesi çok önemli.

Lider zor dönemlerde ortaya çıkar. Cumhurbaşkanı Erdoğan yarı finale çıkmak için mücadele edeceğimiz Hollanda maçı sırasında millilerimizi yalnız bırakmayacak. Futbolcularımıza 'Türk milleti sizin arkanızda' duygusunu verecek.

UEFA'nın tavrı karşısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gösterdiğini bu liderliğin futbolcularımızı motive edeceğini düşünüyorum.

ÖRNEKLER

05.07.24

1- Ronaldo başta olmak üzere birçok futbolcu gol attıktan sonra haç işareti yaparken, Merih Demiral'ın Bozkurt işareti neden suç olsun?

2- Almanya bir türlü üzerinden atamadığı Nazi kompleksi ile hareket ediyor ama Bozkurt işareti Almanya'da yasaklı bir simge değil. Ayrıca Alman Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın Eylül 2023'te yayımladığı raporda, her Bozkurt işareti yapanın 'aşırı sağcı' olarak nitelendirilemeyeceği vurgulanmışken Merih Demiral'a neden tepki gösteriliyor?

Şimdilik örnekle yetinmek istiyorum.

BÜYÜKELÇİLER ÇAĞRILDI

Bu arada Almanya'nın Berlin Büyükelçimiz Ahmet Başar Şen'i bakanlığa çağırması yanlış yansıtıldı. Biz bir gün önce Almanya'nın Ankara Büyükelçisi Jürgen Schulz'u Dışişleri Bakanlığı'na çağırarak Alman makamlarının Merih Demiral'ın galibiyet sevincini hedef alan tepkilerini "yabancı düşmanlığı" olarak değerlendirdiğimizi bildirmiştik.

Edindiğim bilgilere göre Alman Büyükelçi'ye şunlar söylendi.

1- İkili ilişkilerimizin iyi yönde seyrettiği bir dönemde, Almanya İçişleri Bakanı'nın genç bir sporcunun maç sırasındaki sevincini siyasi bir tartışmaya dönüştürmesinden duyduğumuz rahatsızlığı aktardık.

2- Konunun Almanya -Türkiye arasında bir krize dönüşmesini istemediğimizi belirttik.

3- Türk halkını rencide edecek bir üslup kullanılarak tarihi ve kültürel bir simgenin Nazi selamıyla benzeştirilmesini kabul edemeyeceğimizi, bu tip önyargılı tepkilerin Almanya başta olmak üzere Avrupa'daki Türk halkında da resmi makamlar tarafından dışlandıkları kaygısını uyandırdığını belirttik.

4- Almanya'da yasak olmayan bir sembolün ırkçılıkla bağdaştırılmasının doğru bir tavır olmadığını aktardık.

Türkiye'nin kararlı tavrının etkili olduğu anlaşılıyor.

Almanya Dışişleri Bakanlığı'na çağrılan Büyükelçi'mizle olumlu bir görüşme yapmışlar. Türk halkının hassasiyetlerini anladıklarını, konunun büyümesini istemediklerini, hadisenin iki ülke arasındaki ilişkileri bozmaması gerektiğini söylemişler.

CUMHURBAŞKANI'NIN MAÇA GİTMESİ

Cumhurbaşkanımızın maça gidecek olmasından büyük memnuniyet duyduklarını belirtmişler.

CEVABI SAHADA VERİLSİN

05.07.24

Gelen sinyaller krizin aşıldığı yönünde. Ancak UEFA'ya ve Alman makamlarına asıl cevap sahada verilmeli.

Haydi Merih

Haydi Mili Takım

Haydi, "Bizim çocuklar"

Bu millet sizinle.

Azerbaycan'dan Balkanlar'a yüreği 'Türk Milleti'yle atan milyonlar sizinle...

Esfender KORKMAZ

Dünyada yeni altın yumurtlayan tavuk: Organik tarım

2001 krizinde de, IMF destekli “**Güçlü ekonomiye geçiş programı**”, toplam talebi düşürmek için; maaş ve ücretlerin hedef enflasyona göre düzeltileceğini, tarımsal desteklerin yarı yarıya azaltılacağını öngörüyordu.

Ayrıca programda “*Tarımsal destekleme fiyatları hedef enflasyonu aşmayacak şekilde artırılacak ve miktar kısıtlamasına gidilecektir.*”deniliyordu.

AKP iktidarı 2006 yılında tarım kanununu çıkararak bunu değiştirdi. Yasanın ilgili maddesi aynen şöyledir;

“Tarımsal desteklemelerin finansmanı”

MADDE 21 – Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.”

Sayın Cumhurbaşkanı; “*Bu sene bugüne kadar (anlaşıldığı kadarı ile ilk 6 ayda) Tarımsal destek 56 milyar TL oldu. Yıl sonuna kadar 91.5 milyar TL olacak*” dedi.

TÜİK verilerine göre; 2024 ilk çeyrekte GSYH 8 trilyon 822 milyar TL oldu. İkinci çeyrek için GSYH artışını TÜFE artışı ve büyüme oranı kadar yüzde 15 oranında yaparsak, yaklaşık 2024 ilk 6 aylık GSYH'mız 18 trilyon 868 milyar lira ediyor.

Siyasi iktidar eğer 2006 yılında kendi çıkardığı kanuna uysaydı ve tarımsal destek olarak bütçeden GSYH'nın yüzde birini vermiş olsaydı, 190 milyar TL vermesi gerekirdi. Şimdi verdiği 56 milyar TL, yasal olarak vermesi gerekenin üçte biri ediyor.

Türkiye'nin orta ve uzun vadeli bir tarım planlaması ve tarım politikası yok. Tarımsal destekler de düşük kalınca tarım sektörü sürekli kan kaybediyor.

Türkiye'de 1990 yılında toplam tarım alanı 42 bin hektar idi. 2022 yılında 38,5 hektara geriledi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve belediyeler tarım alanlarına, ovalara inşaat izni verdi. Ovalarda villalar yapıldı.

05.07.24

25 yıldır ikamet ettiğim, Çekmeköy Ömerli'nin Alüvyaltopraklarında yetişen mısırı meşhurdu. Önceki AKP'li Çekmeköy belediyesi yandaş bir markete yaklaşık 5000 metre kare bir depo yapabilmek için, Ömerli'de tüm tarım alanlarını imara açtı. Bu verimli ovalarda şimdi yalnızca villalar var.

Türkiye de turizm sektörü 1960'lı yıllardan başlayarak, "**altın yumurtlayan tavuk**" olarak vasıflandırıldı. Rahmetli Özal, turizm yatırımları için arsa ve arazi tahsis etti, atıl alanları turizme açtı ve devlet teşviki çıkardı, bugün turizmin altın yumurtalarını yiyoruz.

Son on yıldır, dünyada " **yeni bir altın yumurtlayan tavuk**" fırsatı doğmuştur; **Organik Tarım**. Biz tarımda dönüşüm programı yaparak, bu fırsatı değerlendirmeliyiz.

Ne yazık ki **Organik Tarım**'da gelişme değil, gerileme yaşıyoruz. Organik tarımsal üretim miktarı 2016 yılında 1 627 100 bin ton iken, 2023 yılında 1 028 882 bin tona geriledi. (Not: Tarım Bakanlığı, istatistik veri başlıklarını değiştirdiği için; 2016 yılı organik tarımsal üretim miktarı ile 2023 yılı organik bitkisel üretim miktarının aynı olduğu varsayılmıştır.)

Gerçekte ise devletin organik tarım ve hayvan üretme çiftlikleri kurarak, öncülük edecek, tohum ve damızlık hayvan temin etmesi gerekir.

Tarımda yarı kamusal yetkide üretici birlikleri kurulmalıdır.

Organik ürünlere daha yüksek maddi destek verilmelidir. İl tarım müdürlükleri ve ziraat odaları, organik tarım ve hayvancılık desteklerinde müşterek denetim yapmalıdır.

Aynı tür tarım ve hayvancılığa uygun olan iller arasında tarım bölgeleri kurulmalı. Bu bölgelerde yarı kamusal nitelikte "**devlet organik tarım ve hayvancılık ürünleri organize sanayi bölgeleri ve üretim tesisleri**" tesis edilmelidir.

Bu tesislerde çalışanların ücret ve maaşlarının beşte biri kesilerek yerine tesisin hisse senedi verilmeli ve aynı şekilde ürününü teslim eden üreticiye de ürün bedelinin beşte biri kesilerek yerine hisse senedi verilmelidir. Zaman içinde tesis, üretici ve çalışanların malı olacaktır. Ancak devlet altın hisseye sahip olacak, organize ve yönetimde söz sahibi olmalıdır.

Tarımda kooperatifleşme teşvik edilmelidir. Kooperatife dâhil üretici, aynı zamanda isterse üretimde ve hasatta işçi olarak çalışmalıdır.

Türkiye organik tarım için elverişli toprak yapısına ve iklim şartlarına sahiptir. Ama sonuç için, adım atacak bir hükûmete ihtiyaç var.